

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS, INTERVENCIJOS IR STEBĖSENOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus lopšelio-darželio „Šnektis“ (toliau – Darželis) Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos ir stebėsenos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu „Dėl patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašo tvirtinimo“ 2016 m. birželio 30d. Nr. 30-1602, Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis 2017 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-190, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.
2. Tvarkos aprašo paskirtis – padėti ugdymo įstaigos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.
3. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo priemones ir būdus, stebėsenos vykdymą.
4. Tvarkos aprašo tikslas – ugdyti pozityvų ugdytinių elgesį, sukurti draugišką, saugią atmosferą, nustatyti, kokie turi būti daromi veiksmai individualiu, grupės, Darželio, šeimos lygmeniu, siekiant užkirsti kelią smurtui ir patyčioms.
5. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:
  - 5.1. kiekvienas Darželio administracijos darbuotojas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas, ugdytinio tėvas ar kitas bendruomenės narys, pastebėjęs arba sužinojęs apie smurtą ir (a)r patyčias, turi reaguoti, siekdamas tai stabdyti;
  - 5.2. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės ir kitų išskirtinių bruožų;
  - 5.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo smurtaujančių ar patiriančių smurtą amžiaus ir pareigų.
6. Su Darželio nustatyta smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos ir stebėsenos tvarka turi būti pasirašytinai supažindinti visi Darželio darbuotojai ir tėvai (globėjai).
7. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:
  - 7.1. smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Išskiriamos keturios smurto prieš vaikus formos:
    - 7.1.1. fizinis smurtas – tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai prieš asmenį, taip pat fizinės bausmės, sukeltys asmeniui skausmą, darantys žalą arba keliantys pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;
    - 7.1.2. psichologinis smurtas – nuolatinis asmens teisės į individualumą pažeidinėjimas, asmens žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos jo raidai veiklos trikdyimas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitokia nefizinio kontakto elgsena, darantys žalą arba keliantys pavojų asmens gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;
    - 7.1.3. seksualinis smurtas – seksualiniai veiksmai su asmeniu, kuris pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas nėra sulaukęs amžiaus, nuo kurio seksualiniai veiksmai su juo neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, arba seksualiniai veiksmai su asmeniu, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinama arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka jam, taip pat ir šeimoje, arba piktnaudžiaujama itin pažeidžiama asmens padėtimi, ypač dėl jo psichinės ar fizinės negalios ar priklausomumo; taip pat asmenų

- išnaudojimas prostitucijos tikslams, vaikų ar suaugusiųjų pornografija, verbavimas, vertimas ar įtraukimas dalyvauti pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas arba kitos asmenų seksualinio išnaudojimo formos, tvirkinimas;
- 7.1.4. nepriežiūra – nuolatinis asmeniui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus tenkinimas, darantis žalą ar keliantis pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai.
- 7.2. smurtą patyręs asmuo – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas, taip pat asmuo, tapęs smurto liudininku ar gyvenantis ar dažnai būnantis aplinkoje, kurioje buvo smurtauta.
- 7.3. smurtautojas – smurtaujantis asmuo.
- 7.4. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):
- 7.4.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;
- 7.4.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;
- 7.4.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;
- 7.4.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir (ar) paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.
- 7.5. patyčias patiriantis asmuo – vaikas ar suaugęs, iš kurio yra tyčiojama;
- 7.6. besityčiojantysis – asmuo, inicijuojantis patyčias ir (ar) prisidedantis prie jų;
- 7.8. patyčių stebėtojas – asmuo, matantis ar žinantis apie patyčias;
- 7.9. patyčių ir smurto prevencija – veikla, kuria siekiama užkirsti kelią smurto ir patyčių rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, kurti saugią, asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką (kurioje jaučiasi pagarba, priėmimas, saugumas, išklausa ir vertinama nuomonė ir siūlymai, vyrauja emocinė gerovė, vyksta bendradarbiavimas), stiprinti apsauginius veiksnius, imantis Darželio bendruomenės narių (ugdytinių, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų)) švietimo, informavimo ir kitų priemonių. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą;
- 7.10. smurto ir patyčių intervencija – visuma priemonių, taikoma visiems smurto ir patyčių dalyviams. Tai Darželio vadovo, pavaduotojų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų Darželio darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą ir žalos mažinimą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma;
- 7.11. prevencijos ir intervencijos stebėseną – smurto ir patyčių situacijos Darželyje stebėjimas, identifikuojant aktualias problemas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją apie ugdymo(si) aplinkos saugumą, Darželio bendruomenės narių tarpusavio santykius ir kitą informaciją, kuri yra svarbi geresniam šio reiškinio pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimui;
- 7.12. „apsvarstyti“ patyčių ir (ar) smurto atvejį – reiškia, kad įspėjamieji požymiai gali būti vaiką žalojančio elgesio požymiai, kuriuos apsvarsčius ir surinkus papildomos informacijos reikia įtarti, kad vaikas yra žalojamas, arba tokią tikimybę atmesti.
- 7.13. „įtarti“ patyčių ir (ar) smurto atvejį – reiškia, kad labai tikėtina, jog įspėjamieji požymiai yra vaiką žalojančio elgesio požymiai. Įtarus, kad vaikas yra žalojamas, reikia apie tai informuoti Darželio vadovą, vaiko teisių apsaugos specialistus ir (ar) policiją bei imtis kitų veiksmų.
8. Darželis, vykdydamas veiklas, orientuotas į smurto, patyčių prevenciją ir intervenciją bendradarbiauja su ugdytinių tėvais (konsultuoja, informuoja patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos Darželyje kūrimo klausimais, įtraukia į priemonių planavimą ir įgyvendinimą), vietos bendruomenę, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ir organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

II. SMURTO, PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA DARŽELYJE

9. Smurto, patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Darželio veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Darželio vadovas, jo pavaduotojas ugdymui, smurto ir patyčių prevencijos grupės ir Vaiko gerovės komisijos (toliau – VGK) nariai, grupių pedagogai, o jų vykdyme dalyvauja visi Darželio bendruomenės nariai.
10. Darželio vadovas yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremtą kasmetinio Darželio smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą bendruomenei ir vykdymą.
11. Tvarkos aprašo vykdymo įgyvendinimą koordinuoja Darželio vadovo paskirti ne mažiau kaip trys smurto ir patyčių prevencijos grupės nariai, galintys būti VGK nariais, kurie kasmet:
  - 11.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės bendruomenės narių apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;
  - 11.2. surenka apibendrintus duomenis iš grupių pedagogų, administracijos ar (ir) VGK pirmininko dėl Darželyje fiksuotų pranešimų, svarstymą ir įtarimus keliančias apie smurtą ir patyčias aplinkybes bei atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per metus);
  - 11.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, mokslo metams rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą, kuris būtų nukreiptas į visą Darželio bendruomenę, padėtų išvengti problemų atsiradimo ir mažintų egzistuojančių problemų mastą;
  - 11.4. tiems asmenims, kuriems visam Darželiui taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, numatomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, švietimo pagalba;
  - 11.5. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;
  - 11.6. teikia siūlymus Darželio vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje, Tvarkos aprašo tobulinimo ir kitais klausimais.
12. Grupių pedagogai, administracija ar (ir) VGK pirmininkas kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus ir svarstymus, įtarimus keliančius požymius apie smurtą ir patyčias, informuoja smurto ir patyčių prevencijos grupės narius, koordinuojančius vykdymo Tvarką; taip pat teikia jiems apibendrintą informaciją apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

13. Visais svarstomų, įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais, kiekvienas bendruomenės narys įsikiša įtarus, pastebėjus ir (ar) svarstant apie, smurto / patyčių atvejį, imdamasis visų reikiamų priemonių smurtui / patyčioms stabdyti.
14. Svarstant apie galimai egzistuojantį smurto / patyčių atvejį:
  - 14.1. kiekvienas bendruomenės narys informuoja grupių pedagogus ar (ir) administraciją apie svarstomą smurto / patyčių atvejį ar gavęs pranešimą apie galimą smurto / patyčių atvejį;
  - 14.2. grupių pedagogai ar (ir) administracija stebi situaciją, renka informaciją, raštu fiksuojant požymius ir visas aplinkybes (pvz.: vaiko elgesio ir emocijų pokyčius, vaiko pasisakymus, bendravimo ypatumus), siekdami nustatyti, ar galima įtarti realų smurto atvejį;
  - 14.3. jeigu reikia pagalbos, grupių pedagogai ar (ir) administracija konsultuojasi su smurto ir patyčių prevencijos grupės, VGK nariais, švietimo pagalbos specialistais ir (ar) atitinkamomis institucijomis (pvz.: vaiko teisių apsaugos skyriumi (toliau – VTAS), psichologine-pedagogine tarnyba, policija);
  - 14.4. priklausomai nuo situacijos (pvz.: reikia patikslinti informaciją, nukentėjęs kalba apie patiriamą smurtą, kalba apie patiriamą smurtą nesuteiktų žalos, yra sukurtas geras emocinis ryšis su nukentėjusiu) ir turimų kompetencijų, grupių pedagogai, administracija, smurto ir patyčių prevencijos grupė, VGK ar atitinkami

- švietimo pagalbos specialistai inicijuoja pokalbį su vaiku, bendruomenės nariais remiantis teisės aktuose ir literatūroje egzistuojančiomis rekomendacijomis.
- 14.5. surinkus informaciją, leidžiančią įtarti ar gavus pranešimą apie liudytą smurto / patyčių atvejį, grupių pedagogai ar (ir) administracija tiesiogiai informuoja vieną iš smurto ir patyčių prevencijos grupės narių ir (ar) VGK pirmininką apie įtariamas ir (ar) įvykusias patyčias / smurtą, kartu pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (Priedas Nr. 1) bei pateikia tai pagrindžiančią surinktą informaciją.
15. Gavus pranešimą apie smurtą/patyčias, smurto ir patyčių prevencijos grupės nariai ar (ir) VGK pirmininkas:
- 15.1. užpildytą formą registruoja smurto ir patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas VGK pirmininko kabinete);
- 15.2. bendradarbiaujant su administracija ar (ir) pedagogais skubiai aiškinasi situaciją, vertina surinktus faktus, prireikus inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį ir imasi tinkamų situacijai spręsti poveikio priemonių.
16. Įtariant realų patyčių atvejį, esant sudėtingesniais jų atvejais ir (ar) pastebėjus, kad patyčios kartojasi:
- 16.1. kiekvienas bendruomenės narys primena asmeniui, kuris tyčiojasi, Darželio nuostatus ir elgesio taisykles;
- 16.2. kiekvienas bendruomenės narys informuoja grupių pedagogus ar (ir) administraciją apie įtariamas ir (ar) įvykusias patyčias;
- 16.3. grupių pedagogai ar (ir) administracija įvertina grėsmę asmens sveikatai, gyvybei ir esant poreikiui kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (pvz.: tėvus (globėjus, rūpintojus), Darželio darbuotojus) ar institucijas (pvz. policija, greitoji pagalba);
- 16.4. surinkus informaciją, leidžiančią įtarti ar patvirtinančią patyčių atvejį, grupių pedagogai ar (ir) administracija apie jį informuoja vieną iš smurto ir patyčių prevencijos grupės narių ir (ar) VGK pirmininką bei pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (Priedas Nr. 1), perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį;
- 16.5 Gavus pranešimą apie patyčias, smurto ir patyčių prevencijos grupės nariai ar (ir) VGK pirmininkas:
- 16.5.1. užpildytą formą registruoja smurto ir patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas VGK pirmininko kabinete);
- 16.5.2. bendradarbiaujant su administracija, pedagogais, VGK nariais ar (ir) kitomis institucijomis imasi tinkamiausių situacijai spręsti veiksmy: skubiai aiškinasi situaciją, analizuoja surinktus faktus, organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais ir (ar) su jais susijusiais suaugusiais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), Darželio vadovą, numato, vykdo ir prireikus koreguoja veiksmy planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis, numato švietimo pagalbos specialistų, VGK narių, pedagogų Darželyje ar kitų institucijų pagalbos pobūdį, dažnį patyčias patyrusiam asmeniui ir (ar) kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius ir egzistuojančias galimybes, stebi ir analizuoja situaciją, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.
17. Liudijant ir (ar) įtariant realų smurto atvejį:
- 17.1. kiekvienas bendruomenės narys liudijęs, įtaręs smurto atvejį arba smurto ir patyčių prevencijos grupės nariai ir (ar) VGK pirmininkas, gavęs pranešimą apie matytą ar (ir) įtariamą smurto atvejį, pakankamai pagrįstą surinktais duomenimis, praneša Darželio vadovui ar jo įgaliotam asmeniui;
- 17.2. Darželio vadovas ar jo įgaliotas asmuo, gavęs pranešimą apie įtariamą ar (ir) liudytą smurto atvejį, jeigu tikslinga, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus) ar kitus suaugusius bei praneša VTAS ir (ar) policijai, esant galimybei, kartu pateikia įtarimus sukėlusią, surinktą informaciją;
- 17.3. Darželio vadovas, smurto ir patyčių prevencijos grupės, VGK nariai ir (ar) pedagogai bendradarbiaudami su VTAS, policija ir (ar) kitomis institucijomis aptaria smurto atvejį, numato veiksmy planą, nustato švietimo ir (ar) kitos pagalbos (pvz., psichologinės pagalbos, švietimo pagalbos darželyje ar pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, emocinės paramos telefonu) poreikį, bendradarbiavimo su vaiko atstovais pagal įstatymą, kitomis institucijomis, užtikrinančiomis vaiko teisių apsaugą ir teikiančiomis pagalbą vaikui ir šeimai, aspektus, stebi ir analizuoja situaciją, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.
18. Tais atvejais, kai smurtą/patyčias patiria Darželio darbuotojai, pateikdami pagrindžiančius duomenis, pranešimo apie smurtą ir patyčias formą, praneša Darželio vadovui ar jo įgaliotam asmeniui, kuris apie įvykusį smurto faktą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša psichologinei-pedagoginei tarnybai.

Švietimo įstaigos darbuotojams psichologinė pagalba neatlygintinai pradedama teikti nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie smurto faktą momento, atvykus į psichologinę-pedagoginę tarnybą.

19. Tais atvejais, kai smurtauja/tyčiojasi Darželio darbuotojai ar įstaigos teritorijoje esantys asmenys, kiekvienas bendruomenės narys praneša Darželio vadovui ar jo įgaliotam asmeniui, pateikia pranešimo apie smurtą ir patyčias formą, tai pagrindžiančius duomenis, kuris informuoja VTAS, policiją, steigėją, laikosi suteiktų instrukcijų ir imasi visų reikiamų priemonių smurtui/patyčioms stabdyti, kurti saugią aplinką.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Visi dokumentai, esantys bendruomenės nario asmens byloje, ir duomenys, susiję su juo ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti asmens teises ir teisėtus interesus.

21. Nepranešimas apie daromus asmens teisių pažeidimus ir smurtavimas užtraukia atsakomybę Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

VILNIAUS LOPŠELIO – DARŽELIO „ŠNEKUTIS“
PRANEŠIMO APIE SMURTĄ IR PATYČIAS FORMA

Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie smurtą/patyčias:

Kam pranešė apie smurtą / patyčias:

Kada įvyko smurtas / patyčios (data, val.):

Kur įvyko smurtas / patyčios:

Kokia smurto / patyčių forma naudota ar įtariama (*apibraukite*):

- fizinis smurtas;
- psichologinis smurtas;
- seksualinis smurtas;
- nepriežiūra;

- žodinės patyčios;
- fizinės patyčios;
- socialinės patyčios;
- elektroninės patyčios.

Pakomentuokite plačiau įtariamą ar matytą smurto / patyčių formą (įvykį):

Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimas (*pakomentuokite plačiau*):

Duomenys apie smurto / patyčių dalyvius:

Asmens (-ų), patyrusio (-ių) smurtą / patyčias,
vardas, pavardė, amžius, pareigos, grupė ir pan.:

Asmens (-ų), kuris (-ie) smurtavo / tyčiojosi,
vardas, pavardė, amžius, pareigos, grupė ir pan.:

Asmens (-ų), stebėjusio (-ių) smurtą / patyčias,
vardas, pavardė, amžius, pareigos, grupė ir pan.:

Pranešėjo priimti veiksmai įtartos ir (ar) matytos smurto / patyčių situacijos atžvilgiu:

Tolimesnių veiksmų planas:

Užpildžiusio asmens vardas, pavardė, pareigos

Parašas